

سیدرسول موسوی^۱

همایش بین‌المللی تحولات منطقه: تعامل و تقابل راهبردها با حضور شخصیت‌های دانشگاهی علمی و سیاسی ۲۳ کشور جهان در تاریخ ۱۶ و ۱۷ آبان ماه سال جاری با پیام رئیس‌جمهور و سخنرانی وزیر امور خارجه توسط دفتر مطالعات سیاسی و بین‌المللی برگزار گردید.

در این همایش مجموعاً تعداد مقاله و سخنرانی از مجموع ۹۸ مقاله خارجی و ۵۰ مقاله ایرانی رسیده به دبیرخانه همایش ارائه شد. کشورهای شرکت‌کننده در این همایش عبارت بودند از آذربایجان آلمان، آمریکا، ارمنستان، ازبکستان، انگلستان، ایتالیا، تاجیکستان، ترکیه، چک، چین، رومانی، روسیه، ژاپن، سوئد، قزاقستان، قرقیزستان، گرجستان، لهستان، هلند و هند.

هدف اصلی از برگزاری این همایش بررسی علمی تحولات اخیر در جمهوری‌های پس از فروپاشی شوروی بود که بنام انقلاب‌های رنگین مشهور شده است و تلاش بر آن بود تا در کل مباحث همایش به سه سؤال محوری ذیل پاسخ‌های مناسبی ارائه گردد:

۱. چیستی و ماهیت این تحولات کدام است؟

۲. علت یا علل این تحولات چیست؟

۱. دکتر سیدرسول موسوی رئیس مرکز مطالعات آسیای مرکزی و قفقاز است.

۳. آیا این تحولات در سایر جمهوری‌ها تکرار خواهد شد؟
در جهت یافتن پاسخهای مناسب به سئوالهای محوری فوق همایش در یک جلسه افتتاحیه، هشت جلسه تخصصی و یک جلسه افتتاحیه سازماندهی شده بود که در ذیل چکیده مطالب مطروحه در هریک از جلسات همایش آورده می‌شود.

جلسه افتتاحیه

همایش بین‌المللی تحولات منطقه، تعامل و تقابل راهبردها با قرائت متن پیام دکتر احمدی‌نژاد رئیس محترم جمهوری اسلامی ایران به این همایش آغاز شده در این پیام آمده است:

سیزدهمین همایش بین‌المللی آسیای مرکزی و قفقاز - تهران (۱۶ آبان ماه ۱۳۸۴)

میهمانان گرامی

حضور شمار اندیشمندان و پژوهشگران مسایل آسیای مرکزی و قفقاز از کشورهای مختلف را در جمهوری اسلامی ایران گرامی می‌دارم و امیدوارم نتایج مباحث حاصل از این همایش در جهت توسعه و تقویت همکاری‌های منطقه‌ای مفید واقع شود. این همکاری‌ها برای ثبات، امنیت و توسعه منطقه اهمیت زیادی دارد و تحقیق، پژوهش و تبادل نظر اندیشمندان و پژوهشگران می‌تواند در شناخت زمینه‌های مشترک همکاری و رفع مشکلات و موانع موجود و ارائه روشهای مناسب، نقش بسزایی ایفا نماید.

کشورهای منطقه از پیوندها و مشترکات تاریخی، جغرافیایی، فرهنگی، اقتصادی و سیاسی برخوردارند. این پیوندها از عناصر پایدار در روابط این کشورها می‌باشد و مطمئناً با تمسک به آنها می‌توانند مسایل و مشکلات مشترک خود را حل و فصل نمایند. کشورهای منطقه با تقویت زمینه‌های اعتماد متقابل و با تشریک مساعی می‌توانند گام‌های مثبتی را در جهت رفع

مشکلات امنیتی، سیاسی، زیست محیطی و دیگر مسایل موجود برداشته و از طریق همکاری‌های اقتصادی زمینه‌های توسعه منطقه را تقویت نمایند.

بدون تردید جستجوی راه‌حلهای فرامنطقه‌ای و فراهم آوردن زمینه دخالت قدرتهای خارجی از سوی هر یک از کشورها به اعتقاد متقابل و همکاری‌های فی‌مابین لطمه خواهد زد و برای ملت‌های منطقه مشکلات گوناگونی به بار خواهد آورد. بدیهی است قدرتهای بزرگ بیش از آنکه به منافع کشورهای دیگر توجه کنند، منافع خود را مقدم می‌دارند و همین موضوع مهمترین عامل عدم موفقیت برنامه‌های توسعه ملی و منطقه‌ای می‌باشد.

جمهوری اسلامی ایران با نگاهی سرشار از مودت به کشورهای آسیای مرکزی و قفقاز می‌نگرد و با اعتقاد راسخ به صلح و همزیستی متقابل از هرگونه همفکری و تبادل نظر برای تقویت همکاری‌های اقتصادی، سیاسی، امنیتی، فرهنگی و زیست محیطی و رفع مشکلات مختلف منطقه استقبال می‌کند.

همچنین جمهوری اسلامی ایران معتقد است که مسایل و مشکلات مختلف دریای خزر - که در قلب منطقه قرار دارد - صرفاً باید به وسیله کشورهای ساحلی و از طریق تشرک مساعی آنها و با رعایت حقوق حقه همه این کشورها و ملت‌ها حل و فصل شود. در پایان از همه دست‌اندرکاران برگزاری این همایش تشکر و برای شما میهمانان عزیز ایام خوشی را در ایران آرزو می‌کنم.

محمود احمدی‌نژاد

رئیس جمهوری اسلامی ایران

پس از قرائت متن پیام جناب آقای منوچهر متکی وزیر امور خارجه با اشاره به سابقه همایشهای برگزار شده در خصوص مسایل و موضوعات مرتبط به آسیای مرکزی و قفقاز توسط وزارت امور خارجه اظهار داشتند:

«امروزه مهمترین تهدیدات منطقه تروریسم، تجارت مواد مخدر و دخالت قدرتهای فرامنطقه‌ای به‌شمار می‌رود و هیچ شک و تردیدی در این واقعیت نیست که تروریسم تهدیدی بزرگ علیه جامعه بشری و روابط بین‌الملل کنونی است ولی این سؤال نیز مطرح است که چه اتفاقی افتاد که جهان پس از جنگ سرد که در مسیر جهانی بدون دشمن کمونیستی در حرکت بود ناگهان دشمنی به نام تروریسم را جایگزین کمونیسم نمود و اگر در دوران جنگ سرد نبرد بی‌پایان علیه کمونیسم آرمان نهایی جهان آزار تلقی می‌شد چه اتفاقی افتاد که آرمان نهایی جهان نبرد بی‌پایان علیه تروریسم اعلام گردید؟ آیا تروریسم ناگهان آفریده شد تا جهان را به چالش بکشد و با اینکه تروریسم خود ناشی از رفتارهای غیرمنطقی و دوگانه مدعیان آزادی است؟»

وزیر امور خارجه در ادامه سخنرانی خود موضوعاتی چون تهدید مواد مخدر علیه امنیت و ثبات منطقه و دخالت قدرتهای فرامنطقه‌ای را مطرح ساختند و دیدگاههای جمهوری اسلامی ایران را نسبت به ضرورت همکاری‌های منطقه‌ای در قالب تشکیلاتی چون اکو و سازمان همکاری‌های دریای خزر را تشریح نمودند و در پایان به سئوالهای چند تن از شرکت‌کنندگان در همایش پاسخ دادند.

جلسه اول - تحولات منطقه: دیدگاهها و رویکردها

در جلسه اول همایش محمود واعظی معاون سیاست خارجی مرکز مطالعات استراتژیک جمهوری اسلامی ایران، نامیک کمال زبیک رئیس دانشگاه احمد یسوی (ترکیه)، آرتم رودینسکی معاون دانشکده دیپلماسی وزارت امور خارجه (روسیه) توفیق موسایف رئیس مرکز مطالعات سیاسی (جمهوری آذربایجان) تموی یاکوباشویلی معاون اجرایی بنیاد مطالعات استراتژیک (گرجستان) و آرتم آزنوریان مدیرکل خاورمیانه و وزارت امور خارجه (ارمنستان) سخنرانی نمودند. محمود واعظی در مقاله خود با عنوان جامعه‌شناسی تغییر در

جمهوری‌های شوروی سابق روندها و عواملی را که منجر به تغییرات موسوم به انقلابهای رنگی شده است تشریح نمود و اظهار داشت که فضای سیاسی در بسیاری از جمهوری‌های شوروی سابق برآیندی از تعامل و تقابل چهار دسته از تقاضاها و کوشش‌ها است: ۱. تلاش رهبران حاکم برای حفظ بقاء؛ ۲. تلاش روسیه برای تداوم نفوذ؛ ۳. تلاش نهادهای مدنی و احزاب سیای برای ایجاد تغییر و اصلاح؛ ۴. تلاش ایالات متحده آمریکا برای کاهش نفوذ روسیه.

واعظی با اشاره به تغییر رهبران سیاسی در سه جمهوری گرجستان، اوکراین و قرقیزستان که با روشها و سرعت کم و بیش مشابهی بوقوع پیوستند کاربرد واژه انقلاب را برای تغییرات یاد نشد. مورد نقد قرارداد اظهار داشتند که مفهوم انقلاب در مسامحه‌آمیزترین برداشتها به تغییر همزمان نخبگان ساختارها و ارزشهای حاکم اشاره دارد که در هیچ یک از این جمهوری‌ها چنین تغییراتی مشاهده نمی‌شود. نامیک کمال زبیک هیأت امنای دانشگاه بین‌المللی ترک - قزاق، احمد یسوی از کشور ترکیه دومین سخنران این جلسه بود که در مقاله‌ای تحت عنوان سیستم نوین جهانی روند شکل‌گیری و رشد نظام سرمایه‌داری جهانی را شرح داده تحولات جهانی از جمله تحولات منطقه را ناشی از دخالت‌های سیاسی آمریکا برای به سلطه درآوردن جهان داشتند. وی با بیان این نکته که صندوق بین‌المللی پول، بانک جهانی و سازمان تجارت جهانی ابزارهای سلطه نظام سرمایه‌داری جهانی است و این نظام سلطه رسانه‌های گروهی و مطبوعات را در کنترل خود گرفته است اظهار داشت.

اگر در کشوری دولت و سران مملکت علیه سلطه سرمایه‌داری جهانی حرکت نمودند و علیه آن اقدام کردند و فوراً عکس‌العمل نشان می‌دهند و شرایط جهت یک انقلاب رنگین آماده‌سازی می‌شود. سازمانهایی که به اصطلاح جهت‌کمیهای انسانی وارد کشور شده‌اند شرایط را آماده می‌نمایند با سیستم کلاسیک یک انتخابات طرح‌ریزی می‌شود. اگر در این انتخابات رهبر مخالف دولت پیروز شود موضوع حل شده است در غیر این صورت طرح دوم آماده و حاضر می‌باشد که در انتخابات حيله شده و باید مرم را به خیابانها کشاند. کمال زبیک در پایان

سخنرانی خود در راه مقابله با سلطه سرمایه‌داری جهانی را اتحاد مردم اسلام، ترک و فارس دانسته اظهار داشت که اگر سه گروه از مردم در فرهنگی زمین مشترک صلح‌همکاری را به وجود بیاورند در مقابل حملات سرمایه‌داری جهانی مصونیت یافته در ایجاد محیط دائمی زیست و زندگی پیروز خواهند شد. توفیق موسایف رئیس مرکز مطالعات استراتژیک جمهوری آذربایجان سومین سخنران جلسه اول همایش بود که به تشریح استراتژی‌های دولت آذربایجان برای صلح و ثبات در منطقه پرداختند و با بیان این نکته که تاریخ منطقه مملو از مناقشات و نسل‌کشی‌ها و بعضاً تعصبات نژادی است اظهار داشتند:

زمانی که جامعه در مورد مسایل منطقه از خود واکنش جدی نشان نمی‌دهد باعث می‌شود که تعصبات و تندروی‌های قومی در منطقه قفقاز و آسیای مرکزی تقویت شود و آنچه در قفقاز جنوبی می‌گذرد نمونه‌ای بارز از آن است.

توفیق موسایف در ادامه صحبت‌های خود با اشاره به این نکته که هیچ اقلیتی نباید به دلایل هویتی از حقوق خویش محروم شود و تمامیت ارضی آذربایجان قابل معامله نیست اضافه کردند که آذربایجان بدنبال صلح و حل مسالمت‌آمیز مناقشه است و به قوانین بین‌المللی و موازین دیپلماتیک پایبند است.

تموری یا کوباشویلی معاون اجرایی بنیاد مطالعات استراتژیک گرجستان سخنران بعدی این جلسه بودند که موضوع سخنرانی خود را به تحولات گرجستان و منطقه اختصاص دادند. وی در سخنرانی خود با تأکید بر این نکته مسایل ملی را جامع بین‌المللی تعیین نمی‌کند اظهار داشت: آمار و ارقام نشان می‌دهد که در اوکراین ۳۰۰ میلیون دلار توسط روسیه برای یکی از کاندیداهای ریاست جمهوری صرف گردی ولی مردم انتخاب دیگری کردند این موضوع نشان می‌دهد که کمک‌های مالی خارجی تعیین‌کننده مسیر تحولات نیست زیرا که اگر ملتی آمادگی انقلاب نداشته باشد انقلابی در آن صورت نمی‌گیرد. یا کومانسویلی در ادامه سخنرانی خود با حمله به سیاست‌های روسیه در منطقه که همچنان به کنترل دولتهای منطقه ادامه می‌دهد اظهار

داشت که ما (گرجستان) فقط به اتحادیه اروپا امیدواریم.

آرتیم آژناواریان مدیرکل خاورمیانه و نزدیک وزارت خارجه ارمنستان آخرین سخنران جلسه اول بود که به بیان دیدگاههای دولت خود در خصوص تحولات منطقه پرداخت و بر این نکته تأکید کرد که ارمنستان به دنبال تعامل بین قدرتهای مختلف بوده و معتقد است که زبان تنفر نمی تواند کمک کننده باشد و باید از الگوی گفتگوی تمدنهای استفاده کنیم. آژناواریان در عکس العمل به سخنان موسایف اظهار داشت که محروم کردن اقلیتها از حقوق خود غیر عادلانه و غیر منصفانه است و ضرورت دارد تا مردم منطقه اجازه یابند به شیوه ای که خود می خواهند زندگی کنند نه آنکه شیوه خاصی از زندگی بر آنها تحمیل شود.

جلسه دوم - تحول منطقه: ریشه ها و بنیانها

جلسه دوم همایش که با حضور هشت نفر از محققان و پژوهشگران کشورهای مختلف برگزار شد اختصاص به بحث و بررسی در خصوص ریشه ها و بنیانهای تحولات منطقه است که عمدتاً به مباحث داخلی تحولات کشورها می پرداخت.

ولادیمیر پرامانف استاد دانشگاه علی ازبکستان نخستین سخنران جلسه دوم بود که بحث خود را تحت عنوان «دلایل اجتماعی انقلابهای رنگی» مطرح ساخت وی با بیان این نکته که دیدگاههای مختلفی در خصوص علل تحولات کشورهای منطقه مطرح شده است و از بین سه دیدگاه مطرح شده به سه مورد مضمخ آن اول، عامل خارجی؛ دوم، روند توسعه اجتماعی - اقتصادی و سیاسی و سوم، روند بدون بازگشت دموکراسی و حاکمیت قانون اشاره نموده اظهار داشت:

«هنوز حرفهای بسیار کمی در مورد مشاهدات امروزه در تمام فضای روند اجتماعی بعد از شوروی گفته شده است. روندهایی که بطور جامع زمینه را جهت انقلاب در گرجستان، اوکراین و قرقیزستان آماده ساخت. برای تصور دلایل اجتماعی انقلابها در فضای پس از شوروی ابتدا

باید را در دو صحنه کلیدی جستجو کرد: الف) بحران عمیق در آگاهی اجتماعی؛ ب) ضعف گفتگو بین حکومت و مردم.

پارامانف با تشریح دو مورد فوق یعنی بحران عدم آگاهی و ضعف گفتگوی بین حکومت و مردم نتیجه گیری کرد که نبود نیروی اعتقادی - معنوی در حکومت و جامعه در دوره توسعه کشور می تواند باعث تغییرات ریشه‌ای و بروز انقلاب گردد و این وضعیتی است که امروز در تمامی کشورهای پس از شوروی وجود دارد و به قول یکی از دانشمندان روسی «هر نوع نابسامانی - ابتدا نابسامانی در مغز انسانها است».

خانم المیرا نوگویایوا دومین سخنران این جلسه بود که در سخنرانی خود تحت عنوان «انقلاب رنگی قرقیزستان این نکته را مورد بررسی قرار داد که در حال حاضر موج دوم فروپاشی کشورهای بازمانده از شوروی را فرا گرفته است. در موج اول فروپاشی که جنبه تشریفاتی داشت استقلال کشورها بدون هیچ تلاش و مبارزه ویژه‌ای همچون هدیه از آسمانی برای این کشورها فرود آمد اما در موج دوم این وضعیت به گونه دیگری است. از نظر خانم ناگویایوا ویژگی‌های موج دوم فروپاشی موارد زیر می باشد:

۱. افزایش خودآگاهی، بازگشت به سنتی، مذهبی و مردمی.
 ۲. چالشهای جدید غربی - غرب‌گرایی، جهان شمولی، مرکزگرایی جدید اروپایی، «شرق» تأثیر شدید پروژه‌های جدید «لیبرالیسم - جامعه دموکراسی»، اسلام - خلافت اسلامی. پروژه‌ای به نام مردم‌سالاری (تخیل ترفندی و بسیار قدرتمند).
 ۳. نتایج اقتصادی فروپاشی کلیه زیربناها، اقتصاد جامع براساس ملاکهای اقتصادی شوروی که در نتیجه کاهش سطح زندگی در این کشورها مطرح شده است.
 ۴. فن‌آوری‌های جدید و تعویض نخبگان؛
 ۵. نظام مناسبات مشارکت حقوقی، حدود مالکیت دولت؛
- نوگویایوا پس از طرح و شرح ویژگی‌های فوق به مطالعه و بحث خاص قرقیزستان

پرداخت و دلایل سقوط عسگر آقایف را با توجه به موارد کلی فوق تشریح نمود. یوهان کارلستد استاد دانشگاه مالاردالن سوئد سخنران بعدی این جلسه بود که با طرح بحثی با عنوان فرهنگ و ارتباطات و حل منازعات در آسیای مرکزی و قفقاز این موضوع را مطرح ساخت که: «مدیریت یا پیش‌بینی بی‌ثباتی و بی‌نظمی درون علتها بیش از سه دهه است که ناموفق می‌باشد لذا ما نیازمند مدل‌های جدیدی برای درک این موضوع و نهادینه کردن همکاری و صلح هستیم. درک منازعات نیازمند دانش خاصی است که این دانش شامل هویت و معنا یعنی آن کسانی که خودمان را آنها می‌دانیم و چگونه آن را معنا می‌سازیم و بالاخره چگونه در تعاملات بازیگران هویت و معنای خود را حفظ می‌کنیم؟»

نویسنده در پایان سخنرانی خود بر این موضوع تأکید نمود که چون فرهنگها پیچیده هستند و نمی‌توان با توجه به تنوع فرهنگها مدل یکسانی را برای پیش‌بینی منازعات در نظر گرفت لذا ضروری است تا چهار موضوع و محور ارتباطات، روشهای چگونگی شناخت منازعات، هویت و نقش و خلق معنا را در تحلیل شرایط بشناسیم.

کاردار سفارت قرقیزستان در تهران طی سخنانی به تشریح تحولات قرقیزستان پرداخت و تغییر رژیم قرقیزستان را انقلاب ۲۴ مارس نامید و با تأکید بر فساد خانواده آقایف و زیر پا گذاشتن حقوق مردم و اصول دموکراسی توسط آقایف نتیجه نهایی تحولات راناشی از اراده مردم دانست.

گیا جورجولیان رئیس مرکز مطالعات اجتماعی گرجستان در سخنرانی خود با عنوان «انقلابهای رنگی: قانونمندی و مردم‌گرایی در کشورهای CIS» با طرح این موضوع که مناسب است بجای کاربرد واژه انقلاب برای تحولات کشورهای پس از شوروی از واژه «تعویض حکومت» استفاده کنیم اظهار داشت:

کشورهایی که در آنها انقلاب رنگی رخ می‌دهد کشورهایی هستند که در آنها ساختارهای دموکراتیک شکل نگرفته است و مشارکت واقعی مردم در تصمیم‌گیری‌ها وجود ندارد. از طرف

دیگر حکومتها قادر به فراهم کردن حداقل شرایط مطلوب زندگی نیستند و بیکاری و بحرانهای اقتصادی کشورها را فرا گرفته است. در اولین شرایط تحول و تغییر ساختارها گریز ناپذیر می شود و این موارد نکاتی هستند که می شود آنها را دید و نتیجه را تجربه کرد. البته روند جهانی شدن و تأثیرگذاری بر روندها و نخبگان این کشورها امر طبیعی است لذا پارامترهای غربی و معیارهای دموکراسی مورد حمایت غرب در این شرایط بهتر بر روند تحولات داخلی کشورها اثر می گذارد. مهدی صناعی عضو هیأت علمی دانشگاه تهران سخنران بعدی این جلسه بود که در سخنرانی خود تحت عنوان «انقلابهای آرام و رابطه آنها با ساختارهای سیاسی موجود» اظهار داشت:

تحولات اخیر در کشورهایی مثل گرجستان و قرقیزستان و اوکراین را به سختی می توان در چارچوبهای تئوریهای موجود درباره انقلاب تحلیل کرد و شاید به این دلیل است که عده ای آنها را کودتاهای بدون خونریزی نامیده اند اما به هر حال چون این تغییرات از طریق انتخابات نبودند آنها را انقلاب می نامند. نکته مهمی که در این تحولات شایان توجه است موضوع تأثیرگیری این تحولات از شرایط منطقه و جهان است که در برخی موارد پیش از عوامل داخلی جلوه می کند. مشکل اصلی این حکومتها ضعفهای ساختاری است که توان مدیریت کشور را در دوران گذر از بحران هویت و دولت سازی را ندارند.

اسلاومیر هوراک پژوهشگر دانشگاه چارلز پراگ از جمهوری چک بحث اصلی خود را بر تحلیل «اپوزیسیون ترکمنستان» قرارداد وی با تمرکز بحث خود بر موضوع سرکوب نیروهای سیاسی ترکمنستان توسط حکومت این سؤال را مطرح کرد که رژیم ترکمنستان چگونه تغییر می کند و چه کسی قادر به در اختیار گرفتن قدرت پس از ترکمنباشی است؟ وی در پاسخ به این سؤال اظهار داشت:

اگر گرجستان، اوکراین یا قرقیزستان دارای جوهی از رژیم اقتدارگرا بودند اما در این کشورها مرحله ای از آزادیهای محدود، احزاب مخالف سیاسی و رسانه های آزاد وجود داشت اما

در ترکمنستان هیچ زمینه‌ای برای مخالفین وجود ندارد لذا در این شرایط تغییر رژیم از طریق کودتاهای خونین یا انقلاب و آشوب و دوره‌هایی از هرج و مرج میسر می‌شود. در چنین شرایطی باید انتظار داشت که منطقه دچار بی‌ثباتی شود.

آخرین سخنران جلسه دوم دیتریش اشپرلینک محقق امور قفقاز در مؤسسه آلمان بود که در سخنرانی خود با عنوان «تحولات سیاسی که انقلاب رنگی نامیده می‌شود» تحولات منطقه را نوع جدیدی از استعمارزدایی نامید که توسط مردم کشورهای برای در دست گرفتن سرنوشت خود به انجام می‌رسد. عدم پاسخگویی دولت‌ها به خواسته‌های مردم پس از فروپاشی شوروی باعث شد که مردم برآورده شدن خواسته‌های خود در گرو تغییر رژیم‌ها بدانند البته در تحولات اخیر نمی‌توان نقش دولت‌های خارجی را در نظر نگرفت و مهمترین علاقمندی آنها را که بدست آوردن منابع طبیعی و ذخایر انرژی است نادیده گرفت.

جلسه سوم - تحولات منطقه: بازیگران خارجی

جلسه سوم همایش بین‌المللی تحولات منطقه: تعامل و تقابل راهبردها اختصاص به تجزیه و تحلیل و نقش بازیگران خارجی در تحولات داخلی کشورها داشت که در بخش محققان و پژوهشگران از کشورهای هند، آذربایجان، آمریکا، قزاقستان، ایتالیا و ترکیه دیدگاه‌های خود را مطرح ساختند:

گلشن ساچدوا استاد دانشگاه جواهر لعل نهرو هند اولین سخنران این جلسه بود که در سخنرانی خود تحت عنوان «تغییر رژیم‌ها از طریق انقلاب‌های رنگی» با ذکر این موضوع که ابتدا در اروپای شرقی تغییر رژیم‌ها با انقلاب‌های رنگی آغاز شد و بعد به کشورهای بازمانده از شوروی سرایت کرد اظهار داشت که روش‌های موجود در چگونگی بسیج مردم علیه حکومت پس از انتخابات و نحوه مداخله دولت‌های خارجی و رسانه‌های گروهی در این حوادث نشاندهنده آن است که دولت‌های غربی از طریق حمایت از انقلاب‌های رنگی سیاست تغییر رژیم‌های موجود در

آسیای مرکزی و قفقاز را دنبال می‌کنند تا در نهایت:

۱. روسیه را در میان رژیمهای طرفدار آمریکا محاصره کنند؛

۲. مناطق مجاور چین را بی‌ثبات سازند؛

۳. منطقه را بدون ثبات نشان دهند؛

۴. بر منابع طبیعی، ذخایر انرژی و خطوط انتقال مسلط شوند.

قابیل جمال اف معاون انستیتو تحقیقات سیاسی و حقوقی جمهوری آذربایجان در

سخنرانی خود تحت عنوان «نقش آمریکا در انقلابهای رنگی» اظهار داشت:

انقلابهای رنگی استمرار جریان فروپاشی شوروی است که در آنها عوامل داخلی و

خارجی نقش دارد. آمریکا و غرب از یک سو سعی دارند تا بی‌ثباتی منطقه را به جریان‌های اسلامی

و کشورهای اسلامی مرتبط کنند و از سوی دیگر با عناوین دموکراسی، حقوق بشر و حمایت از

آزادی هواداران خود را در این کشورها به قدرت برسانند. وی در بخش دیگر سخنان خود وجود

مناقشه‌های ملی و محلی را در منطقه از جمله گرجستان، قره‌باغ، آبخازی را در راستای منافع

روسیه قلمداد نمود و دخالت آمریکا در حوادث را موجب کاهش نفوذ روسیه معرفی کرد.

مالکوم بایرن استاد دانشگاه جورج واشنگتن از کشور آمریکا با استفاده از مدارک

آرشیوهای ایالات متحده، روسیه، آذربایجان و گرجستان تلاش نموده است تا «تنگاه روسیه و

آمریکا را به «آسیای مرکزی» تجزیه و تحلیل نماید و پیش‌بینی کند که قدرت بزرگ در آسیای

مرکزی و قفقاز چگونه رفتار می‌کنند؟

وی در بخشی از سخنان خود با بررسی بحران عدم خروجی شوروی از خاک ایران در سال

۱۹۴۶ اظهار داشت:

استالین سه دلیل را برای عدم خروج شوروی از ایران مد نظر داشت:

۱. ناامن بودن مرزهای شوروی؛

۲. نفت شمال؛

۳. نمایش قدرت شوروی به جهان.

وی همزمان دلایل آمریکا را در این زمان برای مقابله با شوروی را در کنار جستجوی منابع طبیعی و بازارهای کشورها بحث ایدئولوژیک دانست که آمریکا را وادار می‌ساخت رقبای ایدئولوژیک را تحمل نکند.

الکساندر دانیلیویچ رئیس دانشگاه علوم سیاسی - قزاقستان در سخنرانی خود با عنوان «انقلابهای رنگی: واقعیت یا توهم» بر این نکته تأکید داشت که نمی‌توان یک تئوری واحد را برای توضیح انقلابهای رنگی مطرح ساخت و نامگذاری این انقلابها یک استعاره روزنامه‌نگاری است و اگر بخواهیم یک تعریف دقیق از آنها ارائه کنیم باید بگوییم که یک جابجایی در ساختار قدرت است وی در بخش دیگری از سخنان خود اظهار داشت:

تجربیات تاریخی به ما نشان

